

Regeringskansliet

Förslag om ny förordning om invasiva främmande arter KN2025/01024

Sammanfattning

- Länsstyrelsen anser inte att privata fastighetsägare och företag ska ha generellt undantag från 3 kap. 1 § 8.
- Länsstyrelsen anser att förändringen från *ska* till *får* i 4 kap. 2 § gällande arter på nationella förteckningen innebär en problematisk ambitionssänkning som kommer få stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald och jord- och skogsbruk. Länsstyrelsen saknar både en miljö- och ekonomisk konsekvensutredning av denna förändring.
- Länsstyrelsen anser att en ändring i Miljöbalkens 29 kap. 2 § c från grov oaktsamhet till oaktsamhet av normalgraden behövs för att lagstiftningen ska bli funktionell.
- Länsstyrelsen Skåne önskar ett tillägg i offentlighets- och sekretessförordningens bilaga så att uppgifter i vår tillsyn i vissa fall ska kunna omfattas av tillsynssekretessen i 30 kap. 23 § i offentlighets- och sekretesslagen.

Länsstyrelsens ansvar för utrotnings- och hanteringsåtgärder, 4 kap. 2 §

I tidigare förslag fanns en skyldighet för länsstyrelsen att vidta utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på den nationella förteckningen, medan länsstyrelsen nu föreslås *få* besluta om sådana åtgärder. Länsstyrelsens ansvar går från skyldighet till möjlighet. Om riktade ekonomiska medel inte avsätts kommer länsstyrelsen att sakna förutsättningar att utföra effektiva utrotningsåtgärder. Situationen förvärras ytterligare om privata fastighetsägare och företag undantas från ansvar för nationella arter.

Länsstyrelsen delar inte bedömningen att begränsning eller utrotning av nationella arter kommer att kunna rymmas inom befintligt förvaltningsanslag. Både de ansvariga centrala myndigheterna och länsstyrelserna har vid upprepade tillfällen påpekat behovet av ökade resurser i arbetet mot invasiva arter även utan tillägg av nationella arter.

Enskildas ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter, 3 kap. 5 §

Länsstyrelsen Skåne anser att även privata fastighetsägare ska omfattas av förbudet att avsiktligt tillåta förtecknade arter reproducera sig eller växa. Syftet med förordningen och den nationella förteckningen bör vara att spridningen av de utpekade arterna ska minska och att den biologiska mångfalden därigenom ska främjas samt att hot mot de areella näringarna minskar. Arterna i den nationella förteckningen finns redan i stor omfattning på statlig-, kommunal-, privat mark samt på företagsfastigheter och kommer enligt förslaget att tillåtas att passivt sprida sig till nya fastigheter och återta områden där bekämpningsåtgärder har utförts för skattemedel.

Förslaget tar stor hänsyn till de fastighetsägare som idag har arterna på sin mark och inte önskar lägga resurser på att ta bort dem men inte till de snabbt växande antal fastighetsägare som kommer drabbas av spridningen från nu befintliga bestånd och som kommer tvingas lägga resurser på att ta bort dessa arter.

Länsstyrelsen ser även uppenbara tillämpningsproblem med tolkningen av äldre/nyare bestånd. Det är svårt i praktiken kunna utreda vilka bestånd som fanns när förordningen trädde i kraft och vilka som etablerats senare. Detta riskerar att leda till konflikter mellan markägare och den typen av utredningar kommer att vara mycket tids- och resurskrävande för länsstyrelserna. Resurser som behövs för faktiska åtgärder.

Det är också en kommunikativ utmaning att ha olika lagstiftning beroende på vilken lista en art är upptagen på. Privata fastighetsägare och företag får svårt att hålla koll på om arten är listad enligt EU eller nationell förteckning och dessutom veta om den omfattas av hantering program eller inte. Man bör även ta i beaktning att nationella arter senare kan komma att omfattas av EU förordning och då plötsligt av hårdare lagstiftning eller hanteringprogram. Kommunikativt vore det en fördel om alla arter som omfattas av lagstiftning omfattades av samma regelverk.

Länsstyrelsen Skåne föreslår att arter på den nationella förteckningen som anses ha stor spridning istället hanteras under hanteringprogram där bekämpning och utrotning sker efter prioriterad ordning och kan anpassas till regionala förutsättningar. Länsstyrelsen Skåne föreslår också att Länsstyrelserna i dessa fall *får* eller *kan* fatta beslut som är i enighet med hanteringsprogrammen.

Länsstyrelsen Skånes bedömning kring konsekvenser

Länsstyrelsen ser inte att föreslagen förordning kommer att minska spridningen av invasiva, främmande arter vilket innebär att hotet mot biologisk mångfald och areella näringar kommer att fortsätta att öka.

Länsstyrelsen Skåne ser positivt på viljan att upprätta en nationell förteckning och införliva den i lagstiftningen men önskar en högre ambitionsnivå och ökad tydlighet. Tidiga och kraftfulla insatser mot invasiva, främmande arter är långsiktigt mycket billigare än spridda och frivilliga insatser.

Allmänna synpunkter

Behov av definitioner och avsiktsförklaringar

I och med förslaget om undantaget i 3 kap. 5 § blir ett antal ord i 3 kap. 1 § viktigare att få definierade för att möjliggöra efterlevnad. Det finns otydligheter och motsägelser samt formuleringar som kan tolkas på ett sätt som nog inte är avsett.

”På annat sätt överlåtas” gör det i praktiken olagligt att sälja en fastighet med arter upptagna på den nationella listan, dock ej olagligt att inneha dem när man sedan tidigare äger fastigheten enligt 3 kap. 5 §.

Användas: Detta behöver förtydligas. Lagstiftningen kan tolkas som att det är olagligt att göra paj av parksliden eller marmelad av vresrosnyponen samtidigt som det kommer att vara lagligt att inneha och låta arterna passivt sprida sig till nya fastighetsägare och värdefull natur.

Det behöver även framgå vad skillnaden är mellan att **”hålla”** enligt punkt 2 och vad som avses med punkt 8.

Begreppet **reproducera** sig bör ses över. Reproducera sig avser normalt att producera en ny generation men i fallet med invasiva arter är ofta rot- och bladdelar ett problem när det gäller etablering av samma individ/klon till ny plats.

Vidare anser Länsstyrelsen att det behövs en avsiktsförklaring kring ordet *ska* i sammanhanget *”ska fatta beslut”*. Betyder det att Länsstyrelserna ska fatta beslut i varje enskilt fall? Det betyder i så fall att en fastighetsägare som inte blivit tilldelad ett föreläggande om bekämpande kan hävda att denne inte har haft skyldighet att åtgärda en art. Arbetet blir effektivare om länsstyrelsen inte behöver ta beslut i varje enskilt fall. Idag kan vi informera en grupp fastighetsägare om att de har förekomst om en reglerad art och att denna måste bekämpas.

Artspecifika yttranden

Spärroxbär

Länsstyrelsen anser inte att spärroxbär ska omfattas av några undantag eller att förbuden endast ska gälla Öland och Gotland. Alvarsmark finns på fler platser i Sverige och i södra Sverige ser Länsstyrelsen redan problematisk spridning i olika naturtyper bland annat i magrare betesmarker.

Mink

Eftersom man nu gjort avtal om att köpa ut existerande minkfarmar finns ingen anledning att ha kvar undantaget. Eventuellt kan undantag göras för existerande företag.

Vresros

Förslaget blir mycket svårt att tillsyna och efterleva. Det blir svårt för tillsynsmyndigheten att kunna bestämma skillnaden på en frösteril individ och en som inte är det? Vresros kan även sprida sig med rötter.

Kaukasiskt och sibiriskt fetblad

Gällande fetbladen föreslås att befintliga lager köps ut av staten och destrueras och att arterna succesivt över 5 år byts ut på befintliga tak. Ett undantag utan tidsgräns kommer att leda till fortsatt spridning till statlig och kommunal mark.

Jätteslidearterna (parkslide, jätteslide och hybridslide)

Länsstyrelsen Skåne förutsätter här att man med ”inte riskerar att sprida sig” utgår från samma definition som var föreslagen i tidigare remiss. Länsstyrelsen ser svårigheter i det faktum att privatpersoner med nuvarande förslag kommer att vara undantagna från krav på att bekämpa befintliga bestånd som sprider sig eller riskerar att sprida sig medan myndigheter och kommuner behöver bekämpa dessa. Det kan leda till svårigheter då det finns många bestånd med oklart ursprung, det inte går att fastställa vems det var från början och det blir då oklart om det måste bekämpas eller inte.

Jätteslidearterna visar att arbetet inte kommer rymmas inom befintlig budget. Bara i Skåne skulle jättesliden som står utmed vägar och vattendrag i hundratals bestånd på statlig och kommunal mark uppsluka hela länets årliga budget för åtgärder mot invasiva, främmande arter.

Amerikansk hummer

Länsstyrelsen Skåne anser inte att amerikansk hummer ska få införas levande till Sverige då spridning är möjligt trots strikta hanteringsåtgärder.

Övriga kommentarer

Behov av förtydligande gällande nödåtgärder

Länsstyrelsen önskar tydlighet i ansvarsfördelningen kring tillsyn och förhindrande av spridning av art som bedöms för nödåtgärder i tiden mellan upptäckt tills frågan är beslutad och får laga kraft.

Länsstyrelsernas ansvar enligt 4 kap. 2 vid behov av nationell samordning

I nuvarande förordning kan nationell ansvarig myndighet ta över ansvaret från länsstyrelserna enligt 33 §. Naturvårdsverket har gjort så gällande ryggradslösa djur. Länsstyrelsen önskar denna möjlighet även i den föreslagna förordningen.

Förtydligande av 4 kap. 13 § i miljötillsynsförordningen

I 4 kap. 13 § i den föreslagna förordningen finns en upplysning om att det i 26 kap. miljöbalken och 2 kap. 6, 8 och 10 §§ miljötillsynsförordningen (2011:13) finns bestämmelser om tillsyn av invasiva främmande arter. För att göra det tydligt att denna ansvarsfördelning även gäller för uppgifter som följer av de kompletterande bestämmelserna i den föreslagna förordningen bör det läggas till en korshänvisning till denna i miljötillsynsförordningen.

Gällande 5 kap. 7 § Bör det stå oförtullade växter och *andra* organismer.

Det bör gälla sekretess för vissa uppgifter vid tillsyn enligt den föreslagna förordningen

I vårt arbete med att bekämpa spridningen av *Obama nungara* har vi uppmärksammat att det inte finns någon sekretessbestämmelse som omfattar de uppgifter vi får in från plantskolor och liknande i vårt tillsynsarbete. Det därför en risk att plantskoleägare och andra verksamhetsutövare drar sig för att rapportera in ett fynd för att undvika förlorat anseende och ekonomiska förluster. Detta skulle enkelt kunna åtgärdas genom att bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen kompletteras med en hänvisning till den föreslagna förordningen. Därigenom skulle uppgifter i vår tillsyn enligt den föreslagna förordningen i vissa fall kunna omfattas av tillsynssekretessen i 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anneli Hultén med enhetschef Nils Carlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Cajza Eriksson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post skane@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Skåne, 205 15 Malmö, eller ring vår växel 010-224 10 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/skane.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/skane/personuppgifter